

ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ ЯК ФІЛОСОФСЬКО-РЕЛІГІЄЗНАВЧА ПРОБЛЕМА

Київський національний університет ім. Тараса Шевченка

Стаття присвячена з'ясуванню основних аспектів здоров'я людини, її аналізу як філософсько-релігійнознавчої проблеми

Вступ

Актуальність теми статті пов'язана з тим, що сьогодення України характеризується змінами у ставленні до проблеми людини, сенсу її життя, її фізичних і психологічних характеристик. Держава постійно турбується про здоров'я своїх громадян, втілює систему страхування людського життя, розширює кількість консультаційних пунктів та лабораторій. Дійсно, здоров'я людини є однією з її головних цінностей, причому цінності не тільки фізичного характеру, але й такої цінності, що впливає на само-ідентифікацію особистості, її емоції та почуття, на її ставлення до самої себе, до інших людей і до світу.

Проблема здоров'я потребує і філософсько-релігійнознавчого осмислення. На нашу думку, з точки зору філософії, – це характеристики світоглядних засад людини, а з точки зору релігійнознавства, – це осмислення тих здобутків різних релігій, які спрямовані на збереження людини як цілісної істоти, в органічній єдності її фізіології, психіки, емоційно-вольових та розумових здібностей. Такий підхід є актуальним і через виникнення певних деструктивних неоекультів у сучасній Україні, і через поширення форм девіантної поведінки, особливо серед підлітків та юнацтва. Турбота про майбутні покоління передбачає звернення до способів життя, навіть у тих релігіях, що не є типовими для українського народу. Ми ще раз наголошуємо, що йдеться не про розповсюдження інших релігійних традицій, а про можливість запозичення в них того цінного, що є необхідним для здорового способу життя кожної людини.

Аналіз досліджень і публікацій

Слід відзначити, що проблема здоров'я аналізувалася у філософсько-психологічному плані такими українськими дослідниками, як І.Васильєва, Н.Жиртуєва, В.Лубський, В.Малахов, А.Нагорна, Л.Піріг, В.Табачковський, М.Тарасенко, М.Попов, М.Попович, М.Хижняк та ін.; зарубіжними – Ф.Александром, І.Гарді, А.Гусейновим, Ю.Дубініним, А.Кемпінським, О.Леонтьєвим, С.Рубінштейном, М.Дж.Холмсом, В.Франклом, З.Фройдом, М.Шагі, Г.Царгородцевим, К.Ясперсом та ін. При цьому сучасна українська дослідниця І.Васильєва в монографії «Людина в релігійному вимірі» [1] аналізує проблему здоров'я людини в аспекті розробки методології філософсько-релігійнознавчого характеру, а М.Попов у праці «Аксіологія і медицина» [2] наголошує на аксіологічних принципах лікарської деонтології й біоетики.

Постановка завдання

Метою статті є аналіз ведичних знань про здоров'я людини, йдеться про ведичні закони матеріального світу, аюрведичну фізіологію людини та систему їжі, про довголіття кожної людини.

Основна частина

Розвиток науки і техніки, світу машин і чисел, у тому числі й бурхливий розвиток медицини, вражає не тільки тих, хто споглядає за цими процесами з боку, але й самих лікарів. Трансплантація органів, штучна нирка, успіхи реанімації, сучасні досягнення фізики, хімії та інших природничих наук примушують схилитися перед точними числами і фактами, перед «екзактними» методами. Але нові досягнення, технічні відкриття, складаються не тільки з фізико-хімічних, діагностичних або лікувальних методів. Вони одразу створюють нову ситуацію, в якій людина, її роль виявляється ще інтенсивніше. Реакції людини, почуття, враження, які пов'язані із сучасним поступом, у деяких випадках постають об'єктом для лікування, і лікарі, які виконують свої завдання, теж потребують осмислення цієї проблеми. Філософське осмислення проблеми здоров'я є необхідним і для усвідомлення повсякденних проблем фахівцями – лікарями, і для психологів, і для соціологів, фактично, для кожної людини.

Зі стародавніх часів відомо, що психічний вплив є необхідним і дієвим навіть при самих природничо-обґрунтованих методах лікування. Саме тому, на нашу думку, такий німецький термін, як «Behandlungspsychologie», глибинно і повно віддзеркалює вислів «психологія лікування». Психологія лікування добре відома і міфологічній свідомості, і релігіям. Так, наприклад, ще в стародавній Греції було виділено чотири типи людей (якими і дотепер користуються сучасні лікарі, психологи, психотерапевти) і в залежності від типу людини – сангвінік, холерик, меланхолік, флегматик використовувалися різні методи психологічного впливу. Українська дослідниця І.Васильєва зазначає, що «для первісних суспільств, з притаманними їм міфічними картинками світу, що безпосередньо співвідносяться з системами дії, характерними є й відповідні уявлення про здоров'я... У стародавній Греції виникає культ Бога зцілення Асклепія (Ескулапа у стародавніх римлян). Цей культ мав певну особливість: він був єдиним, що спрямовувався на охорону та відновлення здоров'я і працездатності людей» [1, с.45]. Поняття «здоров'я людини» є поняттям динамічним, воно змінювалося і в Середньовіччі, і в добу Відродження, і в Новому часі...

Метою нашої статті, як ми зазначали вище, є аналіз ведичного знання. Отже, виникає питання: саме стародавні ведичні знання допоможуть у вихованні і навчанні молодого покоління з метою поліпшення положення нинішнього глобалізованого людства? І взагалі, чи потрібно звертатися до цих споконвічних знань, що складають цілісну систему загальнолюдських цінностей стародавньої

розвинутої цивілізації аріїв, або ж продовжувати вигадувати і в подальшому нові тимчасові системи, заплутуючи і так уже великий клубок помилок, зроблених протягом останніх тисячоліть, що привели до сумних наслідків і деградації культури світового людства?

Поняття «свідомість» розкриває людську здатність до відтворення дійсності в мисленні; психічна діяльність як відображення дійсності. А усвідомлення людини – це вміння, здатність правильно розбиратися в навколишній дійсності, визначати своє поведіння. І проблема полягає в тому, що сучасна людина, не маючи єдиного духовного виховання, зовсім не здатна правильно розбиратися в дійсності, в повсякденному житті через дисгармонію духовного, психічного і фізичного здоров'я. Український філософ М. Попов зазначає, що важливим для сучасності є «аксіологічний стан поведінки пересічних громадян України, всіх без винятку вікових категорій, стосовно свого життя і збереження, примноження свого здоров'я. Безтурботне, нехлюйське ставлення до цих незамінних, а головне, вичерпних багатств окремої людини і суспільства загалом не може не турбувати будь-яку соціально свідому людину» [2, с.11].

Доктор Четна Канг, англійський психіатр, вважає, що у більшості країн і громад світу ментальному здоров'ю не приділяється особливої уваги. Причин тут може бути багато: хтось не розуміє, що таке хвороба і здоров'я розуму, інші – соромляться про це говорити, а треті – нечітко уявляють собі, який вплив має на особистість і суспільство загалом ослаблена психіка. За матеріалами, опублікованими Всесвітньою організацією охорони здоров'я, до 2020 року очікується, що депресії стануть основною причиною непрацездатності і другою по черзі хворобою, що вразить основну частину людства. У цій статистиці не враховані люди, на яких має вплив поганий настрій – надто слабкому недугі, щоб відносити його до розряду депресій, але досить сильному, щоб самим серйозно впливати на наші життя. Як часто суспільство, у якому нам призначено жити, вчить нас «швидко» вирішувати ментальні проблеми, і ми намагаємося (якщо взагалі намагаємося) вирішувати їх способами, що лише на деякий час заспокоюють нас! Утім, конфлікт зі своїм розумом, як і будь-який інший конфлікт, дає нам чудову можливість для особистісного росту.

Сучасній людині добре відомо, яку роль у психічних захворюваннях відіграють виховання, взаємини в родині, оточення, фізичне здоров'я і спадковість. І все-таки мало хто розуміє, як розвиток і вияв психічних проблем впливає на духовне життя й як людина може скористатися духовним знанням, щоб запобігти цим хворобам та вилікуватися від них.

У сучасному світі ми використовуємо термін «наука» для установки поняття авторитетного знання, що визначає поступ людства. Стародавній народ Бгаратаварші (Великої Індії) використовував слово «веда» з більш глибоким змістом, ніж слово «наука», тому що в ті дні науки дослідження не обмежувалися сприйняттям світу фізичними чуттями. І визначення рівня людського поступу не

залежало від масивної технологічної експлуатації матеріальної природи. У ведичні часи основний центр знання був постійним, не тимчасовим. Прогрес людства визначався рівнем духовного усвідомлення, що давало звільнення душі від пасток матеріальної природи, яка тимчасова і повна невігластва і страждань.

Ведичні знання називають «не винахід людської істоти» (апаурушейа). Вони з'явилися на зорі космічного творіння у формі духовного звуку (шабди) і були повідані великим мудрецем із вищих планетарних систем. У свою чергу, мудреці передали ці знання своїм учням в усьому Всесвіті, включаючи земних мудреців у часи давнини. П'ять тисяч років тому великий ведичний мудрець Крішна Двайпайана Вйаса зібрав шабду в санскритське писання (шастра), що зараз відоме як «веди», що складаються з чотирьох частин: Ріг, Сама-, Яджур- і Атгарва-вед.

У Стародавній Індії вивчення вед було особливим привілеєм інтелектуального класу (брахманів). Тексти вивчалися в чотири етапи формальної ведичної освіти, у зібраному виді воно відоме як «писання, що повинно бути почуте» брахманами (шруті-шастра). Але шруті-шастра – це ще не все, що містить у собі ведична література. Чхандогйа-Упанішад 7.1.2. говорить, що Пурани і Ітіхаси містять у собі п'ять розділів вивчення вед і мають те ж саме знання, що і веді, але все це дається з великими історичними оповіданнями. П'ята веда відома як писання, яке потрібно запам'ятати (сміті-шастра). Його можна було вивчати також і не брахманам. Деякі вчені стверджують, що тільки первісні чотири веді – Ріг, Атгарва, Яджур і Сама – є справжньою ведичною літературою. Однак ні самі веді, ні найвідоміші ведичні вчителі, включаючи Шанкару, Рамануджу і Мадгву, не розділяють цієї думки. До ведичної літератури відносяться також Махабгарата (що містить Бгаґавад-гіту), первісна версія Рамаяни, Пурани, а також Самгіті і коментарі великих вчителів, що століттями визначали хід розвитку ведичної думки.

Головне призначення ведичної літератури – повідати науку духовного самопізнання, і, в такий спосіб, призвести людину до звільнення від матеріальних страждань (мокші). Бгаґавад-гіта називає знанням «визнання важливості самоусвідомлення і філософський пошук Абсолютної Істини». [Бгаґавад-гіта 13.12., с. 661]

Веді описують звільнення від страждань як особливий привілей, що даний людині, але не нижчим видам життя, і переконують людей обрати цей шлях. Тому людське тіло порівнюється з кораблем, на якому можна перетнути океан матеріальних страждань. Досвідчений вчитель, що вивчив веді, подібний капітану, а ведичні гімни – попутному вітру. Людину, що не перетинає океан і не досягає вічного звільнення, веді називають нерозумною, тому що будь-яке знання, що не рятує від страждань, ведична філософія вважає безглуздим. «Той, хто не вирішує проблем життя, як личить людині, і кінчає свої дні, як кішка чи собака, не осягнувши науки самоусвідомлення – нещасна з

людей». [Бріхад-упанішад]

Сучасна дійсність саме і є такою. Усе більше й більше людей стають нещасливими, зовсім не вміючи щось змінити у своєму житті, не знаючи інших способів зміни свого перекрученого самотнього сприйняття, не розуміючи і не використовуючи методів самопізнання, самоусвідомлення і самореалізації, що здавна було основною суттю людського способу життя.

У зміні сприйняття навколишнього світу одну з головних ролей грає здатність і вміння прощати, тому що невдоволення ким-небудь готує плідний ґрунт для депресії. Поряд із прощенням, люди також повинні розвивати співчуття – як до самих себе, так і до інших. Повинні знаходити способи, як стати

Свідомість	Вияв	Релігія
аннамайя-коша	життя заради їжі	адхарма – безбожництво
пранамайя-коша	здоров'я заради насолоди відчуттів	асура-дхарма – демонічна діяльність
манамайя-коша	спекулятивна філософія	чала-дхарма – месія (ламає цінності)
віґ'янамайя-коша	духовна діяльність	упа-дхарма – підготовка до вищої мети
анандамайя-коша	духовне буття	санатана-дхарма – монотеїзм з істинними цінностями

кращими сьогодні. Це допоможе людству ділитися і зберігати більше турботи і любові до навколишнього. Той, хто страждає від депресії чи страхів буде постійно обмежувати свою здатність допомагати і ділитися любов'ю з тими, хто знаходиться поруч. Його вчинки вплинуть на свідомість його дітей, і ті, у свою чергу, розвіють той же самий негативний внутрішній діалог.

Інший шлях змінити сприйняття дійсності містить у собі зміну нашої реакції на саму проблему. Люди повинні усвідомити проблему і подумати, як реагувати на неї, щоб не було ні для кого хворобливих наслідків. У деяких випадках рішення буде не зовсім звичним, що потребує прощення, жалю і правильного поведіння. Найважливішим фактором є зміна пріоритетів. Доти, поки людина не замінить негативну енергію енергією позитивною (благодійною діяльністю, що займе наш розум, тіло і почуття), буде зберігатися небезпека повернення внутрішнього діалогу, навіть після того, як ми проаналізували ситуацію і спробували простити. «Навіть утримуючись від чуттєвих задовольень, втілена в тілі душа як і раніше зберігає смак до них. Але пізнавши кращий смак, вона втрачає інтерес до об'єктів чуттів, що доставляють насолоду, і стверджується в духовній свідомості», [Бгаґавад-гіта, 2.59., с. 167].

Занурення в позитивну діяльність зменшує ймовірність повернення до старих моделей поведіння, оскільки, навіть відсторонившись від колишніх звичок, людина все ще носить у собі насіння неправильних дій. Вона вирвала бур'яни, але тепер варто копнути глибше і знищити їхні

корені, щоб вони знову не проросли. Люди, що роками утримувалися від наркотиків, спиртного й сигарет, раптом повертаються до старого, коли в житті в них трапляється щось непоправне. Їх тягне до давно знайомого відчуття, що колись надало їхнім почуттям захищеності, щастя і радості. Але як тільки вони повертаються до інтоксикацій, слово бере все той же негативний внутрішній діалог.

Із цими проблемами має справу більшість людей у цьому світі, і, в міру розвитку майбутньої епохи, люди не зможуть уникнути ментальних хвороб, оскільки вони насилують землю, виснажуючи і неправильно використовуючи природні ресурси, що спричиняє все більше ментальне забруднення.

Функції розуму є (манас) дуже простими: приймати чи відкидати. На санскриті ворогами розуму є страх (бгайя), хтивість (кама), гнів (кродха), жадібність (лобга), заздрість (матс'я), божевілья (мада) та ілюзія (моха). В них є багато спільників, серед яких – скорбота, депресія, постійне занепокоєння, приступи страху, нав'язливі ідеї, пост-травматичні стреси і фобії. Всі ці вороги породжені оманим его, і найкращим буде повернути його в его істинне.

«Саме розум є коренем бажання, гніву, гордості, жадібності, скорботи, ілюзії і страху – оков, що утримують душу в рабстві кармічної діяльності. То хіба стане мудра людина довіряти розуму?». [Шрімад-Бгаґаватам, 5.6.5., с. 225]

П'ять рівнів свідомості людей та їхній вияв на духовному шляху

Із двадцяти чотирьох елементів, що утворюють Всесвіт, сформовані три тіла, які, у свою чергу, складаються з п'яти оболонок, що відповідають п'ятьом рівням свідомості людини. Фізичне тіло складається з однієї оболонки, що називається аннамайя-коша. Астральне, або тонке, тіло складається з трьох оболонок: пранамайя-коша – ефірна оболонка, маномайя-коша і віґ'янамайя-коша. Казуальне тіло складається з однієї оболонки, що називається анандамайя-коша, або оболонка блаженства.

При житті всі оболонки є взаємозалежними між собою. Вони, як матрьошки, вкладаються одна в іншу і окремо існувати не можуть. Кожна оболонка виконує певні функції, а всі разом вони становлять неподільне ціле – людський організм.

Перша оболонка – видима – називається аннамайя-коша. Це оболонка їжі. Фізичне тіло повністю залежить від їжі, води й повітря. Коли фізичне тіло вмирає, його закопують в землю і його з'їдають інші живі істоти, що перебувають у землі. Тіло проходить через шість змін: народження, ріст, існування, створення побічних продуктів, старіння й смерть. Оболонка їжі не зможе існувати одна, вона цілком і повністю залежить від чотирьох інших оболонок. Під час клінічної смерті, коли тонке тіло виходить за межі фізичного, життя фізичного тіла перебуває під загрозою. Як тільки розривається тонка нитка, що пов'язує фізичне тіло з тонким, так відразу ж обривається й життя фізичного тіла. Коли людина перебуває у несвідомому стані, тонке тіло також виходить з фізичного тіла й фізичне тіло повністю втрачає чутливість. Це зайвий раз

доводить, що свідомість поширюється у фізичному тілі за рахунок присутності душі. Як тільки тонке тіло разом з душею залишає межі фізичного тіла, то фізичне тіло відразу ж вмирає.

Друга оболонка – пранамайа-коша – ефірна. На фізичному рівні – це кровоносна система, або капха-доша в тілі. Ця оболонка називається життєвою, тому що кров у тілі підтримує життя й дає відчуття холоду, голоду, спраги й тепла. При виникненні відчуттів голоду й холоду відбувається звуження кровоносних судин, а при відчуттях спраги й тепла, відбувається зворотна дія. Холод може бути сухим та вологим, тому особистості вати-конституції – холодні за натурою й сухі, а особистості капха-конституції – холодні й вологі. Особистості пітта-конституції – жаркі й сухі або жаркі й вологі. З огляду на сказане, можна за рахунок їжі регулювати названі особливості організму. Власне кров розподілена на чотири вологи. Коли в крові переважає сафра, або жовта жовч, то це збільшує в тілі сухість і спрагу, а якщо в крові більшу частину становить савда, або чорна жовч, в організмі підсилюється холод, сухість і голод, тому що в людини виникає оманливий апетит. Якщо в крові переважає лімфа, то також збільшуються холод і вологість. Знаючи особливості свого організму й власну конституцію, можна підтримувати організм правильним збалансованим харчуванням. Так при холоді й сухості варто давати організму теплу й вологу їжу, при холоді й вологості – їжу гарячу й суху, при спеці й сухості необхідно забезпечувати організм охолодженою й вологою їжею, а при спеці й вологості – охолодженою й сухою їжею.

Третя оболонка – маномайа-коша, або ж оболонка розуму. На фізичному рівні – це ендокринна система, або пітта-доша. Діяльність цієї оболонки дуже важлива, тому що зібрана протягом життя інформація визначає макет нашого майбутнього тіла й збирається нашим розумом: чи буде воно здоровим чи хворим, потворним чи гарним. Тому треба оберегати свій розум від нечистої їжі й нечистих думок, які збуджують його. Збуджений розум виявляється в численних емоціях. Продукція оболонки маномайа-коша – це такі емоції, як радість, горе, страх, гнів, прагнення, хіть, ревності, ненависть, заздрість, жадібність. Коли стан розуму не суперечить своїй природі, розум не завдає особливих турбот душі й тілу, тому що природне співвідношення вологи у тілі відповідає його конституції. Але коли стан розуму перебуває в збудженому стані, у тілі відбувається змішування вологи у пропорції, протилежній природному стану організму. Це призводить до захворювання. Коли хворіє розум, буде хворіти й фізичне тіло. Маномайа-коша перебуває між оболонкою віґ'янамайа-коша (нервова система) і оболонкою пранамайа-коша (кровоносна система). Перебуваючи посередині, розум не дає спокою нервовій і кровоносній системам. У народі є приказка «від дурної голови й ногам спокою немає». Спокою немає не тільки ногам, але й всьому організму, у першу чергу, душі. Крім того, вся інформація про минуле життя, зібрана в розумі,

визначає майбутні хвороби людини. Хвороби на рівні розуму з народження знаходяться на п'ятій або шостій стадії, з ростом дитини хвороби починають розвиватися й на фізичному рівні, проходячи всі стадії від першої до шостої. Якщо людина дає можливість розуму діяти таким чином, як вона діяла у попередньому житті, хвороби розвиваються природним шляхом. Якщо ж вона духовно вдосконалюється сама і піднімає духовний рівень своїх дітей, то, очищаючи свій розум від минулої інформації, людина в такий спосіб очищає себе й від майбутніх хвороб. Духовний процес очищає як тонке тіло, так і фізичне.

Залежність стану душі й тіла від розуму

Стан розуму	Стан душі	Стан тіла	Стан організму	Застереження
Не суперечить своїй природі	немає турбот	природне співвідношення вологи відповідно до його конституції	здоровий	треба оберегати свій розум від нечистої їжі, нечистих думок й емоцій
Перезбуження	занепокоєння	змішання вологи у пропорції, протилежній до природного стану організму	хворий	

Четверта оболонка – віґ'янамайа-коша – це нервова система, або вата-доша. На рівні нервової системи знаходиться душа, часточка Бога. Функція цієї оболонки – розпізнавання й вирішення. Коли розум розгублюється й не знає, яке рішення прийняти, вибираючи його з нескінченного потоку думок, інтелект завжди підказує правильне рішення. Але, зазвичай, нечистий розум не чує голосу інтелекту й приймає рішення сам, тому вибір і рішення розуму завжди бувають неправильними. Наша душа, маючи вільну волю, має два шляхи. Перший шлях – це той шлях, яким йдуть всі зумовлені душі в матеріальному світі, тобто вони працюють з нижчими оболонками тіла й скеровуються якостями (гунами) матеріальної природи. Цей шлях душі зумовлений, і поле діяльності дуже обмежене. Дія душі в нижчих оболонках тіла призводить до її деградації, і поступово душа змінює свої тіла на тіла нижчих форм життя. Але є інший шлях, що призводить до звільнення від впливу гун матеріальної природи. Це шлях відновлення втраченого зв'язку душі з Богом, йдучи яким жива істота діє не самостійно, а під наглядом Наддуші (Параматми). Параматма веде таку душу, і завдяки знанню, вона займає своє природне становище й починає служити Богові,

використовуючи при цьому своє матеріальне тіло й розум. Якщо душа рухається першим шляхом, вона набуває демонічних якостей й забуває Бога, але якщо душа, нарешті, після стількох народжень обирає другий шлях і починає свій шлях до Бога, вона очищується й набуває божественних якостей.

П'ята оболонка – анандамайя-коша – оболонка причини або блаженства. На рівні цієї оболонки перебуває Наддуша, що незачіпається матеріальними оболонками аннамайя, пранамайя, маномайя, виг'янамайя, тому що ця оболонка має духовну природу й не може забруднитися нижчими оболонками. Наддуша – основний контролюючий голос совісті й голос свідка. Вона все бачить, все знає й керує бажаннями живої істоти. У людини з'являються різні бажання, але здійснюються тільки ті, що дозволяються Параматмою. Якщо особа заслужила виконання того чи іншого бажання, Параматма дає на це санкцію, якщо не заслужила, то такі бажання не виконуються. Якщо людина нещира, то Параматма підштовхне її до нещирих людей. Якщо людина хоче бути ошуканою, вона зустріне людей, які будуть обманювати її. Параматма може підказувати й злодієві, у кого можна украсти, і в той же час Вона буде підказувати людині, у якої збираються вкрати гроші, як надійніше їх сховати. Параматма знаходиться у всіх тілах, як рухливих, так і нерухомих, і Вона,

відповідно до карми живої істоти, обмежує або контролює її вільну волю.

Висновок

Тримаючись за «ворогів розуму» та їх спільників, люди продовжують піддавати себе й інших стражданням матеріального світу. Ментальні страждання людей на землі збільшуються щодня, у результаті чого росте кількість психічно хворих і незадоволених людей. Розум найчастіше відіграє роль нашого найлютішого ворога, але наша задача при цьому – перетворити його на нашого найкращого друга. Древні ведичні знання допомагають розвивати позитивний внутрішній діалог, зосереджуватися на визначеній меті та проводити самоаналіз, розвивати у собі почуття подяки й уважності, підтримувати у собі ентузіазм і рішучість, навчатися методам йоги і медитації, розкрити у собі здатності любити і служити іншим, які й є складовими частинами процесу самоусвідомлення та самореалізації людської особистості, що складається з фізичного, психічного та духовного тіла.

Список літератури

1. *Васильєва І.В.* Людина у релігійному вимірі /І.В.Васильєва. – К.: Книга плюс – Херсон: ПП Кальченко, 2009. – 345 с.
2. *Полов М.В.* Аксиологія і медицина (Проблема цінностей і медицина). – К.: Вид. ПАРАПАН, 2003. – 284 с.

Ю.А. Степанюк

ЗДОРОВЬЕ ЧЕЛОВЕКА КАК ФИЛОСОФСКО- РЕЛИГИОВЕДЧЕСКАЯ ПРОБЛЕМА

Статья посвящена раскрытию основных аспектов проблемы здоровья человека, ее анализу как философско-религиоведческой.

Y. Stepanyk

THE PERSON'S HEALTH AS A PHILOSOPHICAL AND RELIGIOUS PROBLEM

The article is devoted to analyze the main aspects of the such problem as the health of man, it's philosophical and religious content.